

Externalism and Empirical Research Programs in Semantics

JOŠKO ŽANIĆ

[View metadata, citation and similar papers at core.ac.uk](#)

brought to you by CORE

ABSTRACT: The paper considers (causal) semantic externalism as a potential basis for an empirical research program in semantics and claims that externalism has not and cannot deliver in this respect. Externalism claims that content, at least for certain classes of expressions or concepts, is, at least in part, determined or individuated by factors external to the individual, the latter usually being cashed out as causal relations to the environment; internalism, on the other hand, claims that content is fully determined by factors internal to the individual. Externalism is criticized in its diachronic and its synchronic variety, and it is concluded that, for the purposes of a feasible empirical research program in semantics, organism-environment relations should not be seen as constitutive of content, but only as potential props for eliciting content, which should be seen as a mental/neural structure. The problem behind all forms of externalism is diagnosed as a certain misapplication or abuse of what I have termed the interpretative scheme, the assumption of which seems to be a necessary precondition for doing semantic description.

KEYWORDS: Content, externalism, internalism, research program, semantics.

Eksternalizam i empirijski istraživački programi u semantici

JOŠKO ŽANIĆ

SAŽETAK: Članak razmatra (kauzalni) semantički eksternalizam kao potencijalan temelj za empirijski istraživački program u semantici te se tvrdi kako eksternalizam nije dao niti može dati rezultata u tom pogledu. Eksternalizam tvrdi da je sadržaj, barem za neke klase izraza ili pojmova, barem djelomice određen ili individuiran čimbenicima koji su eksterni individuumu, pri čemu su ti čimbenici obično dalje specificirani kao kauzalni odnosi s okolišem; internalizam, s druge strane, tvrdi da je sadržaj u potpunosti određen čimbenicima koji su interni individuumu. Eksternalizam se kritizira u njegovoj dijakronijskoj i sinkronijskoj varijanti te se zaključuje kako, iz perspektive izvedivog empirijskog istraživačkog programa u semantici, odnose između organizma i okoliša ne bi trebalo sagledavati kao konstitutivne za sadržaj, već samo kao potencijalne oslonce za dokučivanje sadržaja, koji pak treba sagledavati kao mentalnu/neuralnu strukturu. Problem u temelju svih oblika eksternalizma dijagnosticira se kao svojevrsna pogrešna primjena ili zlouporaba onoga što nazivam interpretativnom shemom, koju se čini nužnom pretpostaviti u svrhu provođenja semantičkog opisa.

KLJUČNE RIJEČI: Eksternalizam, internalizam, istraživački program, sadržaj, semantika.

Carnap's External Questions and Semantic Externalism

ANDREI MOLDOVAN

ABSTRACT: What is it for an utterance of an expression to lack meaning? In this paper I address the issue along the lines of Carnap's seminal article "Empiricism, Semantics and Ontology". Carnap provides there an answer to the above question, which he then uses to argue that certain claims of metaphysics are meaningless. In the first section of the paper I present Carnap's argument for the meaningfulness of certain metaphysical claims. In the second section I argue that, although the argument is not compelling, the main virtue of Carnap's proposal is the strategy he develops for generating meaningless uses of language. In the third section I propose an externalist criterion of meaningless uses of expressions that relies on semantic externalist considerations. This, I argue, bears significant resemblances to Carnap's proposal. In the last section I discuss the applicability of the new criterion to the question concerning the meaning of metaphysical claims.

KEYWORDS: Carnap, external vs. internal questions, externalism, meaningfulness, metaphysics.

Carnapova izvanjska pitanja i semantički eksternalizam

ANDREI MOLDOVAN

SAŽETAK: Što znači kada kažemo da izricanje nekog izraza nema značenja? U ovom radu tome pitanju pristupam slijedeći Carnapov utjecajni članak "Empiricism, Semantics and Ontology". U tom članku Carnap iznosi odgovor na to pitanje kojim se potom koristi kako bi dokazivao da su određene metafizičke tvrdnje bez značenja. U prvom odjeljku rada prikazujem Carnapov argument u prilog stavu da su određene metafizičke tvrdnje bez značenja. U drugom odjeljku tvrdim da iako Carnapov argument nije uvjerljiv, glavna vrlina njegova prijedloga sastoji se u strategiji koju razvija za generiranje upotreba jezika koje su lišene značenja. U trećem odjeljku predlažem eksternalistički kriterij upotreba izrazâ koji su bez značenja koji se oslanja na semantičke eksternalističke razloge. Tvrdim da je on u važnom pogledu sličan Carnapovu prijedlogu. U posljednjem odjeljku raspravljam o primjenljivosti novog kriterija na pitanje o značenju metafizičkih tvrdnji.

KLJUČNE RIJEČI: Carnap, eksternalizam, izvanjska i unutarnja pitanja, lišenost značenja, metafizika.

The Barber Paradox: On its Paradoxicality and its Relationship to Russell's Paradox

JIRI RACLAVSKY

ABSTRACT: The Barber Paradox is often introduced as a popular version of Russell's paradox, though some philosophers and logicians (e.g. Church) have denied their similarity, even calling the Barber paradox a pseudoparadox. In the first part of the paper, we demonstrate mainly that in the standard (Quinean) definition of a paradox the Barber paradox is a clear-cut example of a non-paradox. In the second part of the paper, we examine a probable source of the paradoxicality of the Barber Paradox, which is found in a certain ambivalence in terms of meaning. The two different readings of the crucial phrase yield distinct existential assumptions which produce the paradoxical conclusion.

KEYWORDS: Degrees of paradoxicality, pseudoparadoxicality, Russell's paradox, the Barber Paradox.

Paradoks brijača: o njegovoj paradoksalnosti i odnosu prema Russellovu paradoksu

JIRI RACLAVSKY

SAŽETAK: Paradoks brijača često se navodi kao popularna verzija Russellova paradoksa, iako su neki filozofi i logičari (npr. Church) tvrdili da među njima ne postoji sličnost te paradoks brijača čak nazivali pseudoparadoksom. U prvom dijelu rada dokazujemo da je prema standardnoj (kvajnovskoj) definiciji paradoksa, paradoks brijača jasan primjer ne-paradoksa. U drugom dijelu rada ispitujeemo vjerojatan izvor paradoksalnosti paradoksa brijača te ga nalazimo u određenoj ambivalentnosti s obzirom na značenje. Dva različita čitanja ključne fraze polučuju različite egzistencijalne pretpostavke, koje dovode do paradoksalne konkluzije.

KLJUČNE RIJEČI: Paradoks brijača, pseudoparadoksalnost, Russellov paradoks, stupnjevi paradoksalnosti.

The Doxastic Requirement of Scientific Explanation and Understanding

SEUNGBAE PARK

ABSTRACT: Van Fraassen (1980) and Winther (2009) claim that we can explain phenomena in terms of scientific theories without believing that they are true. I argue that we ought to believe that they are true in order to use them to explain and understand phenomena. A scientific antirealist who believes that scientific theories are

merely empirically adequate cannot use them to explain or to understand phenomena. The mere belief that they are empirically adequate produces neither explanation nor understanding of phenomena. Explanation and understanding are the benefits of science only a scientific realist is entitled to.

KEYWORDS: Belief, empirical adequacy, explanation, Moore's paradox, truth.

Doksastički zahtjev znanstvenog objašnjenja i razumijevanja

SEUNGBAE PARK

SAŽETAK: Van Fraassen (1980) i Winther (2009) tvrde da pojave možemo objasniti pomoću znanstvenih teorija a da ne vjerujemo da su istinite. Tvrdim da bismo trebali vjerovati da su istinite kako bismo se njima koristili s namjerom da objasnimo i razumijemo pojave. Znanstveni antirealist koji vjeruje da su znanstvene teorije samo empirijski adekvatne ne može se njima koristiti kako bi objasnio ili razumio pojave. Puko vjerovanje da su one empirijski adekvatne ne dovodi ni do objašnjenja ni do razumijevanja pojava. Objašnjenje i razumijevanje predstavljaju koristi što ih imamo od znanosti, a pravo na njih ima samo znanstveni realist.

KLJUČNE RIJEČI: Empirijska adekvatnost, istina, Mooreov paradoks, objašnjenje, vjerovanje.

Do Constructive Empiricists See Paramecia Too?

ALESSIO GAVA

ABSTRACT: According to Bas van Fraassen, a postulated entity which can only be detected by means of some instrument should not be considered observable. In this paper I argue that (1) this is not correct; (2) someone can be a constructive empiricist, adhering to van Fraassen's famous anti-realist position, even admitting that many entities only detectable with a microscope are observable. The case of the paramecium, a very well-known single-celled organism, is particularly instructive in this respect. I maintain that we actually observe paramecia and not just detect them, contrary to what van Fraassen claims. As a matter of fact, even if we can only perceive these protozoans by using a microscope, we are in condition to know that the relevant counterfactual conditions (like the ones Bueno proposed in 2011) are met. Moreover, paramecia satisfy observability and existence criteria proposed by Buekens (1999) and Ghins (2005). But admitting paramecia and the like among the observables does not threaten Constructive Empiricism, for there will always be a line between observables and unobservables on which van Fraassen's anti-realism can rest.

KEYWORDS: Anti-realism, Constructive Empiricism, microscope, observability, observation, paramecium, van Fraassen.

Vide li i konstruktivni empiristi paramecije?

ALESSIO GAVA

SAŽETAK: Prema Bas van Fraassenu, postulirani entitet koji se može otkriti samo pomoću nekog instrumenta ne može se smatrati vidljivim. U ovom radu tvrdim da (1) to nije točno; (2) netko može biti konstruktivni empirist i pridržavati se van Fraassenova poznatog antirealističkog stajališta, a priznavati da su mnogi entiteti koji se mogu otkriti samo pomoću mikroskopa vidljivi. U tom je pogledu naročito poučan primjer paramecija, dobro poznatog jednostaničnog organizma. Tvrdim da mi uistinu vidimo paramecije, a ne da ih tek otkrivamo, suprotno onome što smatra van Fraassen. Zapravo, čak i ako te protozoe možemo opaziti samo upotrebom mikroskopa, u stanju smo znati da su ispunjeni relevantni kontrafaktički uvjeti (kao što su oni što ih je predložio Bueno 2011). Uz to, parameciji zadovoljavaju kriterije vidljivosti i egzistencije koje su predložili Buekens (1999) i Ghins (2005). No prihvatanje paramecija i sličnih stvari među vidljive entitete ne ugrožava konstruktivni empirizam, jer uvijek će postojati granica između vidljivih i nevidljivih entiteta na kojoj može počivati van Fraassenov antirealizam.

KLJUČNE RIJEČI: Antirealizam, konstruktivni empirizam, mikroskop, paramecijum, promatranje, vidljivost, van Fraassen.

Moral Laws, Laws of Nature and Dispositions

DANNY FREDERICK

ABSTRACT: It appears that light may be thrown on the nature of moral principles if they are construed as moral laws analogous to *ceteris-paribus* laws of nature. Luke Robinson objects that the analogy either cannot explain how moral principles are necessary or cannot explain how obligations can be *pro-tanto*; and that a dispositional account of moral obligation has explanatory superiority over one in terms of moral laws. I outline the analogy, construing laws of nature as necessary relationships after the fashion of William Kneale and Karl Popper. I then show that Robinson's objections are mistaken and that if the difference between a dispositional account and a law account is not merely verbal, then it is the law account that is superior. I also dispel the common confusion between the necessity of laws and the existence of forces.

KEYWORDS: *Ceteris paribus*, disposition, explanation, force, law of nature, moral law, necessity, *pro tanto*.

Moralni zakoni, zakoni prirode i dispozicije

DANNY FREDERICK

SAŽETAK: Čini se da se priroda moralnih načela može rasvijetliti ako ih se shvati kao moralne zakone koji su analogni *ceteris paribus* zakonima prirode. Luke Robinson prigovara da ta analogija ili ne može objasniti na koji su način moralna načela nužna ili ne može objasniti kako obveze mogu biti *pro tanto*, te da je dispozicijski opis moralne obveze eksplanatorno nadmoćan opisu koji se koristi pojmom moralnih zakona. U ovome radu iznosim skicu spomenute analogije, shvaćajući zakone prirode kao nužne odnose, u duhu Williama Kneala i Karla Poppera. Potom pokazujem da su Robinsonovi prigovori pogrešni te da ako razlika između dispozicijskog opisa i opisa koji se zasniva na pojmu zakona nije tek verbalna, onda ono što je nadmoćno jest opis koji se zasniva na pojmu zakona. Uz to, uklanjam uobičajeno brkanje nužnosti zakonâ i postojanja sila.

KLJUČNE RIJEČI: *Ceteris paribus*, dispozicija, moralni zakon, nužnost, objašnjenje, *pro tanto*, sila.

Can We Do Without a Metaphysical Theory of Personal Identity in Practice?

RADIM BĚLOHRAD

ABSTRACT: In this paper I defend the idea that we need a metaphysical theory to justify identity-related practical concerns, such as self-concern. I outline D. Parfit's theory, in which the concerns receive a metaphysical justification. Then, I focus on two objections: C. Korsgaard's claim that the concerns are justified by the unity of agency, and M. Johnston's contention that the concerns are *prima facie* justified independently of a metaphysical theory. I argue that even if these theories have a point, they do not cover a range of situations in which justification may be sought. It is in these situations that a metaphysical theory may find its place.

KEYWORDS: Justification, metaphysics, personal identity, practical concerns.

Možemo li bez metafizičke teorije osobnog identiteta u praksi?

RADIM BĚLOHRAD

SAŽETAK: U ovom radu branim zamisao da nam je potrebna metafizička teorija kako bismo obranili praktične preokupacije koje se odnose na identitet, kao što je briga za samog sebe. Skiciram teoriju D. Parfita, u kojoj preokupacije dobivaju metafizičko opravdanje. Potom se usredotočujem na dva prigovora: tvrdnju C. Korsgaard da su preokupacije opravdane jedinstvom djelovanja, i tvrdnju M. Johnstona da su pre-

okupacije *prima facie* opravdane neovisno o nekoj metafizičkoj teoriji. Tvrdim da iako te teorije jesu ispravne, one ne pokrivaju čitav niz situacija u kojima se može tražiti opravdanje. Upravo u tim situacijama svoje mjesto može naći metafizička teorija.

KLJUČNE RIJEČI: Metafizika, opravdanje, osobni identitet, praktične preokupacije.

In Search of Faultless Disagreement

MARIÁN ZOUHAR

ABSTRACT: It is sometimes claimed that there are disagreements about matters of personal taste that are faultless; in such a case, the disputing speakers believe incompatible propositions about taste while both of them are correct in what they believe. The aim of the paper is to show that it is rather difficult to find such a notion of disagreement that would permit faultlessness in the required sense. In particular, three possible notions of disagreement are discussed; neither of them is found to be satisfactory to those who would like to make room for faultless disagreements. The first notion is derived from ordinary instances of disagreement about matters of fact; it is claimed that no faultless disagreement is possible if disagreement is understood along these lines. The second notion is based on certain ideas derived from relativism about truth; it is argued that, though permitting faultlessness, it leads to counterintuitive results. More precisely, certain cases classified as disagreements in this sense would be, rather, taken as instances of agreement from an intuitive viewpoint and certain cases that are not classified as disagreements in this sense are, intuitively, instances of disagreement. The third notion is derived by omitting one feature of the second notion; it is argued that the resulting notion is so weak that it cannot capture what is essential to disagreement proper.

KEYWORDS: Disagreement, disagreement about matters of personal taste, faultless disagreement, perspective, predicate of personal taste, relativism about truth.

U potrazi za neslaganjem bez pogreške

MARIÁN ZOUHAR

SAŽETAK: Ponekad se tvrdi da postoje neslaganja u pitanjima osobnog ukusa u kojima nema pogreške; u takvu slučaju, govornici koji su u sporu vjeruju nespojive propozicije o ukusu i oboje su u pravu u onome što vjeruju. Cilj ovog rada jest pokazati da je prilično teško pronaći takav pojam neslaganja koji bi dopustio nepogrešivost u potrebnom smislu. Razmatraju se tri moguća pojma neslaganja, i ni za jednog od njih ne može se kazati da je zadovoljavajući za one koji žele naći prostora za neslaganja bez pogreške. Prvi se pojam izvodi iz običnih primjera neslaganja u činjeničnim pitanjima; tvrdi se da neslaganje bez pogreške nije moguće ako se neslaganje shvati na taj način. Drugi se pojam zasniva na nekim zamislama koje se izvode iz relativizma

u pogledu istine; tvrdi se da iako dopušta nepogrešivost, on vodi protuintuitivnim ishodima. Točnije govoreći, neki slučajevi koji se u tom smislu klasificiraju kao neslaganja trebalo bi radije s intuitivnog stajališta shvatiti kao primjere slaganja, a neki slučajevi koji se u tom smislu ne klasificiraju kao neslaganja intuitivno su primjeri slaganja. Treći se pojam izvodi tako što se ispušta jedno obilježje drugog pojma; tvrdi se da je pojam koji odatle proizlazi preslab, tako da ne može obuhvatiti ono što je bitno za neslaganje u pravom smislu riječi.

KLJUČNE RIJEČI: Neslaganje, neslaganje bez pogreške, neslaganje u pogledu pitanja osobnog ukusa, perspektiva, predikat osobnog ukusa, relativizam u pogledu istine.

Neurotheologia, *Quo Vadis*: Some Philosophical Problems of Neurotheology SEBASTJAN VÖRÖS

ABSTRACT: The article provides a critical analysis of some of the most pertinent philosophical problems of neurotheology. Neurotheology is one of the most recent and arguably the most controversial neuro(sub)discipline that purports to account for, or at least shed light on, the phenomenon of religion in neuroscientific terms. Following a very brief overview of this newly emerging (neuro)scientific discipline, two major philosophical issues are presented: the explanatory vacuity of neurotheological accounts and the inability to reflect upon, and therefore draw appropriate implications from, their epistemological and metaphysical commitments. It will be argued that both issues are at least partially dependant on the so-called modular hypothesis which has been uncritically accepted by most authors in the field and still plays a major role in neuroscience as such. At the closing of the article, some very general suggestions for an alternative approach to the study of religious experience are put forward, drawing on two complementary and interrelated approaches to consciousness and cognition, namely neurophenomenology and the “4EA models”.

KEYWORDS: Enactivism, epistemology, neurophenomenology, neurotheology, philosophy of mind, philosophy of (neuro)science, religious experience.

Neuroteologija, *quo vadis*: neki filozofski problemi neuroteologije SEBASTJAN VÖRÖS

SAŽETAK: U ovome radu dajem kritičku analizu nekih najrelevantnijih filozofskih problema neuroteologije. Neuroteologija je jedna od najnovijih i nedvojbeno najprije-pornijih neuro(sub)disciplina koja nastoji objasniti ili barem rasvijetliti fenomen religije u neuroznanstvenim kategorijama. Nakon veoma kratkog pregleda te nove (neuro)znanstvene discipline prikazujem dva glavna filozofska pitanja: eksplanatornu

ispraznost neuroteoloških objašnjenja i nesposobnost da se razmisli o njihovim epistemološkim i metafizičkim obvezama te da se, posljedično, iz njih izvedu odgovarajuće implikacije. Tvrdim da oba ta pitanja barem dijelom ovise o takozvanoj modularnoj hipotezi koju je nekritički prihvatila većina autora u ovome području i koja i dalje ima veliku ulogu u neuroznanosti kao takvoj. Na koncu iznosim neke općenite ideje alternativnog pristupa proučavanju religijskog iskustva, oslanjajući se na dva komplementarna i međusobno povezana pristupa svijesti i spoznaji, naime neurofenomenologiju i "4EA modele".

KLJUČNE RIJEČI: Enaktivizam, epistemologija, filozofija (neuro)znanosti, filozofija uma, neurofenomenologija, neuroteologija, religijsko iskustvo.

Epistemic Justification of Democracy: Epistemic Value of Procedural Fairness

SNJEŽANA PRIJIĆ-SAMARŽIJA

ABSTRACT: Recent debates within the realm of social epistemology, as well as philosophy of politics, have often raised the question of the epistemic justification of democracy that ought to, in addition to the ethical and political justifications, be a necessary condition of democratic legitimacy. In this article, I have focused on the question of epistemic justification of deliberative democracy, i.e., I have attempted to elaborate how the public deliberation in the decision-making process improves the quality of decisions. There are three dominant approaches in answering this question: (i) proceduralism, (ii) veritism (iii) pragmatism. The main objective of this paper is to show that the procedural fairness of the democratic debate itself, despite the possible ethical and political justification, does not guarantee the epistemic quality of decisions themselves given that both veritistic and pragmatic criteria should be somehow included in the position of epistemic proceduralism. In fact, without the inclusion of some kind of epistemic standards independent of the procedure itself, epistemic proceduralism doesn't even offer epistemic justification of democracy because it either revises the concept of epistemic values as such or reduces them to political and ethical values.

KEYWORDS: Deliberative democracy, epistemic values, pragmatism, proceduralism, veritism, social epistemology.

Epistemičko opravdanje demokracije: epistemička vrijednost proceduralne pravičnosti

SNJEŽANA PRIJIĆ-SAMARŽIJA

SAŽETAK: U novijim raspravama unutar socijalne epistemologije, ali i među filozofima politike sve češće se otvara pitanje epistemičkog opravdanja demokracije koje bi,

pored etičkog i političkog opravdanja, trebalo biti nužan uvjet demokratskog legitimiteta. U članku sam usredotočena na pitanje epistemičkog opravdanja deliberativne ili raspravne demokracije, odnosno, na pitanje na koji način rasprava u procesu donošenja odluka poboljšava kvalitetu odluka. Tri su dominantna pristupa odgovoru na ovo pitanje: (i) proceduralistički, (ii) veritistički, (iii) pragmatistički. Temeljni je cilj rada pokazati da proceduralna pravičnost demokratske rasprave sama po sebi, unatoč etičkoj i političkoj opravdanosti, ne jamči epistemičku kvalitetu odluka te da veritistički ili pragmatistički kriteriji trebaju biti na neki način obuhvaćeni pozicijom epistemičkog proceduralizma. Naime, bez uključivanja neke vrste epistemičkih standarda neovisnih od procedure same, epistemički proceduralizam uopće i ne nudi epistemičko opravdanje demokracije jer ili revidira pojam epistemičkih vrijednosti kao takvih ili ih reducira na političke i etičke.

KLJUČNE RIJEČI: Deliberativna demokracija, epistemičke vrijednosti, pragmatizam, proceduralizam, socijalna epistemologija, veritizam.

On the Active Subject: An Essay in the Philosophy of Perception

BORAN BERČIĆ

ABSTRACT: Author analyses quite common and popular philosophical thesis that cognitive subject is active in the process of cognition. Author draws a distinction between different senses of the thesis and tries to analyze their implications. In particular, he tries to show that cognitivist theories of perception do not support general philosophical antirealism. He tries to show that, contrary to this thesis, general philosophical realism is a much better general framework for understanding cognitivist theories of perception. Author tries to show that: 1) Cognition is not and it should not be a projection but rather is and should be a detection. 2) Metaphor of the mirror is an adequate metaphor for a cognition because it expresses well our intuitions about the criterion of the correct cognition. 3) Subjective contribution in the cognition is not something good and desirable but rather just an error that has to be corrected. 4) We do not see our mental representations of the things, what we see are things themselves. 5) We have to draw a distinction between a process of cognition and the outcome of cognition, that is, a distinction between how we know and what we know. 6) Mind does not synthesize experience in accordance with its own rules, it resynthesizes it in accordance with the physical reality it represents. 7) Cognitive subject is active on the (i) volitional and conscious level, on the (ii) subconscious and automatic level, but is not and it should not be active on the (iii) general metaphysical level.

KEYWORDS: Antirealism, cognition, mind, perception, realism, subject.

O aktivnom subjektu: ogled iz filozofije percepcije**BORAN BERČIĆ**

SAŽETAK: Autor analizira prilično čestu i popularnu filozofsku tezu da je subjekt aktivan u procesu spoznaje. Razlikuje različite smislove te teze i nastoji ukazati na njihove implikacije. Posebno nastoji pokazati da suvremene kognitivističke teorije percepcije ne podržavaju opći filozofski antirealizam već da upravo realizam predstavlja bolji okvir za razumijevanje teorija percepcije. Nastoji pokazati da: 1) Spoznaja nije i ne smije biti projekcija nego jest i treba biti detekcija. 2) Metafora ogledala primjerena je metafora za spoznaju jer dobro izražava naše intuicije o kriteriju točne spoznaje. 3) Subjektivni doprinos u spoznaji nije ništa dobro ni poželjno nego naprosto predstavlja pogrešku koju treba odstraniti. 4) Ono što vidimo nisu naše mentalne reprezentacije stvari, nego same stvari. 5) Potrebno je razlučiti proces spoznaje od sadržaja spoznaje, to jest, to kako spoznajemo od toga što spoznajemo. 6) Um ne sintetizira iskustvo u skladu sa svojim vlastitim pravilima, nego ga resintetizira u skladu s fizičkom stvarnošću koju prikazuje. 7) Spoznajni subjekt je aktivan na (i) voljnom i svjesnom nivou, na (ii) podsvjesnom i automatskom nivou, ali nije i ne smije biti aktivan na (iii) metafizičkom nivou.

KLJUČNE RIJEČI: Antirealizam, percepcija, realizam, spoznaja, subjekt, um.